

NAGRADA ZA SPAŠAVANJE ČLANOVIMA POSADJE BRODA SPAŠAVATELJA

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske
Presuda br. PŽ-1389/10-3 od 23. veljače 2011.

Vijeće: mr. sc. Srđan Šimac, predsjednik vijeća; Marina Veljak i Ljiljana Hrastinski Jurčec, članice vijeća

Članovi posade broda spašavatelja imaju tražbinu koja im daje uvjetno pravo na tužbu, a ono ovisi o tome je li brodar broda spašavatelja u roku od jedne godine, od kada je spašavanje okončano, podnio tužbu radi naplate nagrade za spašavanje. Tek ako brodar spašavatelja u tom roku ne podnese tužbu, članovi posade brodara spašavatelja postaju procesno legitimirani za podnošenje tužbe u odnosu na brodara spašenog broda. Ako je od više članova posade samo jedan (tužitelj) zatražio nagradu za spašavanje, on nema pravo na nagradu za spašavanje u cijelom procijenjenom iznosu, nego mu pripada odgovarajuća nagrada. Svaki član posade broda spašavatelja može ostvariti nagradu za spašavanje samo u dijelu koji predstavlja njegov udio u toj nagradi. To znači da članovi posade broda nisu solidarni vjerovnici te da pojedinom članu posade ne pripada pravo na isplatu nagrade za spašavanje u cijelom procijenjenom iznosu.

Predmet spora je zahtjev za isplatu nagrade za spašavanje. Tužitelj u sporu je član posade na jedrilici koja je obavila spašavanje, prvotuženik je vlasnik spašavane jedrilice osigurane kod drugotuženika. Spašavanje je uspješno dovršeno 7. srpnja 1998. godine u blizini luke R.

Prvostupanjski je sud, Trgovački sud u Splitu presudom pod poslovnim brojem P-207/08 od 7. prosinca 2009. godine, naložio tuženicima solidarno plaćanje iznosa od 5.000,00 EUR s kamatama koje na iznos od 9.779,15 DEM teku od 7. srpnja 2000. do 31. prosinca 2001. godine, a na iznos od 5.000,00 EUR od 1. siječnja 2002. do 31. prosinca 2005. godine po stopi koju banke u mjestu ispunjenja priznaju na devizna sredstva po viđenju, od 1. siječnja 2006. do 31. prosinca 2007. godine po stopi od 15 % godišnje, a od 1. siječnja 2008. godine do isplate po eskontnoj stopi Hrvatske narodne banke koja je vrijedila posljednjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu uvećano za pet postotnih poena, u kunskoj protuvrijednosti po prodajnom tečaju banke u mjestu ispunjenja na dan plaćanja. Odbijen je tužbeni zahtjev za isplatu iznosa od 7.000,00 EUR s kamatama i tuženicima je naloženo da tužitelju naknade parnične troškove u iznosu od 26.300,00 HRK.

Prvostupanjska je presuda donesena primjenom odredaba čl. 785., 788. i 756. Pomorskog zakonika (*Narodne novine*, br. 17/1994, 74/1994 i 43/1996; u nastavku: PZ) te čl. 414. Zakona o obveznim odnosima (*Narodne novine*, br. 53/1991, 73/1991, 111/1993, 3/1994, 7/1996 i 91/1996; u nastavku: ZOO), a o parničnim troškovima odlučeno je primjenom čl. 154. st. 2. Zakona o parničnom postupku (*Narodne novine*, br. 53/1991, 91/1992, 112/1999, 88/2001, 117/2003, 88/2005, 2/2007, 84/2008 i 123/2008; u nastavku: ZPP).

Protiv navedene presude žalbu su podnijeli tužitelj i tuženici.

Tužitelj je podnio žalbu protiv dijela presude kojim je odbijen njegov tužbeni zahtjev zbog pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom da drugostupanjski sud, Visoki trgovački sud (u nastavku: VTS), presudu preinači te tužitelju dosudi i preostali zatraženi iznos od 7.000,00 EUR s kamatama i troškovima postupka.

U obrazloženju žalbe tužitelj je osporavao pravilnost zaključka prvostupanjskog suda o visini nagrade za spašavanje, smatrajući kako se pritom nije rukovodio pravilnim kriterijima te da je prvostupanjski sud propustio ocijeniti sve okolnosti slučaja. Naime, prvostupanjski je sud zaključio da tužitelju pripada manja nagrada jer je od svih članova posade iznajmljenog broda spašavatelja samo tužitelj zatražio nagradu, a pri spašavanju on se nije izložio posebnom riziku. Iako po procjeni sudskog vještaka nagrada za spašavanje iznosi od 3 do 5 posto vrijednosti spašene jedrilice, odnosno 240.000,00 EUR, prvostupanjski je sud proizvoljno umanjio tu nagradu. Nadalje, tužitelj je smatrao kako je prvostupanjski sud propustio uzeti u obzir sve okolnosti slučaja koje opravdavaju zatraženu nagradu – more je bilo jako uzburkano s vjetrom jačine 30 do 40 čvorova; tužitelj koji posjeduje prosječno iskustvo voditelja čamca jedini je sa svojom posadom hrabro priskočio spašavanju i uspješno ga okončao; upravo je tužitelj poduzeo ključnu radnju koja je dovela do spašavanja kada je od nekoliko konopa napravio užu s plutačom i bacio ga na drugu stranu u more, nakon čega su to užu članovi njegove posade hvatali s pomoćnim brodom i pričvrstili ga na spašavani brod. Tužitelj je stajao za upravljačkom postavom jedrilice i upravo je on odlučio priskočiti u pomoć čime je pokazao iznimnu hrabrost i ljudskost.

Prvotuženik A. S. d.o.o. S. F. i J. izjavio je žalbu protiv dosuđujućeg dijela pobijane presude zbog nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom da drugostupanjski sud u pobijanom dijelu presudu preinači ili ukine i vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Prvotuženik je smatrao kako tijekom postupka činjenično stanje nije potpuno utvrđeno jer nije dokazan tijek spornog događaja. U sklopu toga posebno je

istaknuo sljedeće: Lučka kapetanija Š. nije primila poziv za pomoć; pomorska nezgoda nije prijavljena niti su evidentirana bitna oštećenja na spašavanoj jedrilici koja je istog dana unajmljena; nije utvrđen točan položaj navodnog spašavanja i nisu navedene osobe koje su sudjelovale u spašavanju. Prvostupanjski je sud prihvatio tužiteljevu tvrdnju o tome da je na njemačkom jeziku preko radija čuo poziv u pomoć, a sudski vještak utemeljio je svoj nalaz na pretpostavkama, ocijenivši da je potencijalno postojala ograničena pogibelj. Prvotuzhenik je smatrao kako u konkretnom slučaju nema solidarne odgovornosti jer PZ to ne propisuje te nije riječ o odštetnoj odgovornosti. Zato je tužitelj imao mogućnost odabrati tuženika ili u osobi osiguranika ili u osobi osiguratelja. Inače, tuženici su sklopili ugovor o osiguranju kojim se osigurava i nagrada za spašavanje, kao i troškovi postupka utvrđivanja te nagrade uz odbitnu franšizu od 0,5 % pojedinačno osigurane svote.

Protiv dosuđujućeg dijela navedene presude žalbu je izjavio i drugotuzhenik C. O. d.d. Z., zbog nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom da VTS u pobijanom dijelu preinači ili ukine presudu i vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Drugotuzhenik je u žalbi naveo kako je prvostupanjski sud o izvršenom spašavanju zaključio samo na temelju tužiteljeva iskaza i neprovjerene pisane izjave A. B., a o tome nema bilježaka kod nadležnih tijela. Zato je i nalaz sudskog vještaka utemeljen na pretpostavkama. Drugotuzhenik je smatrao kako prvostupanjski sud treba primijeniti franšizu od 5.600,00 HRK koja se odbija od svake utvrđene visine štete, neovisno o tome isplaćuje li se odšteta osiguraniku ili trećoj osobi. Osporava i tijek dosuđenih kamata, smatrajući kako one ne teku od utuženja već od presuđenja.

VTS je odlučio da žalbe nisu osnovane. Ispitao je pobijanu presudu na temelju odredbe čl. 365. st. 2. ZPP-a u granicama dopuštenih žalbenih razloga, pazeći pritom po službenoj dužnosti na bitne povrede odredaba parničnog postupka iz odredbe čl. 354. st. 2. t. 2., 4., 8., 9. i 11. ZPP-a, kao i na pravilnu primjenu materijalnog prava, te je utvrdio da je ona pravilna i zakonita.

VTS je u obrazloženju svoje presude istaknuo kako se prema odredbama PZ-a na odnose iz spašavanja primjenjuje pravo koje su izabrale ugovorne strane. Ako se to pravo ne može primijeniti ili ako stranke nisu izričito izabrale mjerodavno pravo, primjenjuje se pravo najbliže veze, a ono se utvrđuje prema okolnostima konkretnog slučaja. U slučaju nemogućnosti utvrđenja prava najbliže veze primjenjuje se pravo države one luke gdje je spašavanje okončano, odnosno pravo prve luke u koju je spašeni brod prispio nakon završenog spašavanja

(čl. 978. PZ-a). Dakle, u ovoj se pravnoj stvari primjenjuje pravo Republike Hrvatske i odredbe PZ-a koje se odnose na spašavanje.

Uzimajući u obzir žalbene navode tuženika, VTS je smatrao kako je prvostupanjski sud najprije trebao ispitati je li sklopljen ugovor o spašavanju broda. VTS je zaključio da je prvostupanjski sud pravilnom ocjenom izvedenih dokaza utvrdio da je u konkretnom slučaju sklopljen usmeni ugovor o spašavanju jedrilice, iako o tome nema pisanih dokaza pri Lučkoj kapetaniji Š. ili Središnjoj službi za traganje i spašavanje. Uobičajeno je da se pri ulasku u luku prijavi pomorska nezgoda ili spašavanje, da se pribave izjave spašavatelja i spašavanog te pregledaju oštećenja na plovnim objektima koji su sudjelovali u operaciji spašavanja. Međutim, izostanak tih podataka sam po sebi ne znači da nije bilo spašavanja, a u prilog tomu da je ugovor o spašavanju sklopljen svjedoče svi ostali dokazi koje je pravilno ocijenio prvostupanjski sud. Naime, iz dokumentacije u spisu proizlazi da je posada iznajmljene jedrilice na kojoj se nalazio tužitelj pritekla u pomoć jedrilici koju su njemački državljani iznajmili od prvotuženika. Spašena jedrilica prihvatila je konop od jedrilice spašavatelja na kojoj se nalazio tužitelj i tegljena je u luku R., čime je nesumnjivo sklopljen ugovor o spašavanju.

VTS je smatrao kako je tužiteljev iskaz podudaran pisanoj izjavi članova posade spašavane jedrilice koji su istaknuli kako je do spašavanja došlo 7. srpnja 1998. godine u neposrednoj blizini obale prije ulaska u marinu R. kada je na spašavanoj jedrilici motor prestao raditi pa je ona zbog jakog vjetra i valova nošena prema stjenovitoj obali. Posada spašavane jedrilice nije mogla zaustaviti brodicu bacanjem sidrenog konopa jer se sidro nije držalo za dno zbog dubine, a zbog prijeteće opasnosti udara u obalu zatražena je pomoć od jedrilice spašavatelja.

Osim toga, tuženici su u podnesku od 5. veljače 2002. godine učinili nespornim kako se dogodila predmetna nezgoda. Prema obavijesti koju je prvotuženikov predstavnik A. P. primio mobitelom od člana posade spašavane jedrilice, došlo je do kvara (gašenja) motora te je najmoprimac (član posade spašavane jedrilice) obavijestio je A. P. o tegljenju jedrilice do luke, a inzistirao je da upozna spašavatelje kako bi im zahvalio. Iako je prvostupanjski sud prihvatio drugotuženikov dokazni prijedlog da se sasluša A. P., drugotuženik je odustao od tog dokaznog prijedloga. Nadalje, iz sadržaja protokola, odnosno zapisnika o povratu spašavane jedrilice u luku proizlazi da postoje vidljiva manja oštećenja podvodnog dijela.

Uzimajući u obzir sve navedeno, VTS je istaknuo kako nema dvojbe u pravilnost zaključka prvostupanjskog suda da je u konkretnom slučaju, na temelju usmenog ugovora, tužitelj kao član posade jedrilice spašavatelja sudjelovao

u postupku spašavanja jedrilice u prvotuženikovom vlasništvu osigurane kod drugotuženika.

U odnosu na visinu nagrade za spašavanje, VTS je smatrao kako treba primijeniti odredbu čl. 785. PZ-a kojom je propisano da za svako spašavanje broda ili stvari s broda koje je dalo koristan rezultat, spašavatelju pripada pravična novčana nagrada čija visina ne može iznositi više od vrijednosti spašenog broda, odnosno spašenih stvari.

Ako stranke nisu sklopile ugovor o spašavanju broda ili stvari s broda ili ako su takav ugovor sklopile, ali nisu ugovorile visinu nagrade za spašavanje, o visini nagrade u slučaju spora odlučuje sud uzimajući u obzir elemente propisane odredbom čl. 788. st. 2. PZ-a.

Na temelju činjenice da je sklopljen ugovor o spašavanju bez ugovorene nagrade, VTS je smatrao kako je prvostupanjski sud trebao o visini te nagrade odlučiti uzimajući u obzir sve elemente propisane čl. 788. st. 2. PZ-a – spašenu vrijednost broda i stvari s broda, vještinu i napore spašavatelja, stupanj uspjeha što ga je postigao spašavatelj, prirodu i stupanj opasnosti, utrošeno vrijeme, uložene troškove spašavatelja, rizike kojima se izložio spašavatelj, brzinu kojom je pruženo spašavanje te stanje spremnosti i djelotvornosti spašavatelja.

O svim tim relevantnim elementima izjasnio se vrlo detaljno sudski vještak S. F. i u bitnome obrazložio da je unatoč jakom vjetru posada jedrilice uspjela spojiti konop sa spašenom jedrilicom i dovršiti tegljenje do marine F. Akcija spašavanja mogla je biti izvršena od svake osobe osposobljene za voditelja čamca, a oštećenja na spašenoj brodici, upisana u protokol pri njezinu povratu najmodavcu potvrđuju da je pretrpjela manja oštećenja u podvodnom dijelu od 13 m koja su beznačajna i pokrivena najmoprimčevim pologom. U vezi s rizikom tijekom spašavanja, sudski vještak ocijenio je da je u većoj opasnosti bio izložen gumenjak koji je korišten radi dostave konopa za povlačenje, a u manjoj opasnosti bila je izložena osoba u tom gumenjaku.

Na temelju vrlo detaljnog i stručnog prikaza svih elemenata koje PZ propisuje da ih treba ocijeniti pri odmjeravanju nagrade za spašavanje, sudski vještak procijenio je njezinu visinu od 3 do 5 posto vrijednosti spašene jedrilice, tj. od 240.000,00 EUR. Naime, jedrilica je potpuno spašena, nije prijetila opasnost od štete na morskome okolišu i od potonuća, nije postojala opasnost ni za spašavatelja, akcija spašavanja trajala je dva sata, vještina spašavatelja sastojala se od vještine dobacivanja konopa na plovilo koje je spašavano, rizik je bio vrlo mali, spašavano plovilo je bilo blizu i čitava operacija nije bila previše zahtjevna te se pri spašavanju nije upotrijebila nikakva oprema osim brodskog konopa i jahte.

VTS je smatrao kako sve te okolnosti u potpunosti opravdavaju visinu procijenjene nagrade za spašavanje, što je osnovano zaključio i prvostupanjski sud.

VTS je posebno istaknuo kako je tužitelj bio jedan od članova posade broda spašavatelja, dakle, on nije bio jedini ili isključivi spašavatelj. On je legitimiran zahtijevati isplatu nagrade za učinjeno spašavanje, ali uz primjenu čl. 798. PZ-a, čemu se neosnovano protivi u žalbi.

Odredbom čl. 798. PZ-a propisano je da svaki član posade broda spašavatelja može nakon proteka jedne godine od kada je spašavanje okončano, tužbom prema brodaru spašenog broda ostvariti nagradu za spašavanje i to u dijelu koji predstavlja njegov udio u toj nagradi, ako brodar spašavatelj nije podnio u tom roku tužbu za isplatu nagrade za spašavanje. Dakle, članovi posade broda spašavatelja imaju tražbinu koja im daje uvjetno pravo na tužbu, a ono ovisi o tome je li brodar broda spašavatelja u roku od jedne godine od kada je spašavanje okončano podnio tužbu radi naplate nagrade za spašavanje. Tek ako brodar spašavatelj u tom roku ne podnese tužbu, članovi posade brodara spašavatelja postaju procesno aktivno legitimirani u odnosu na brodara spašenog broda i stječu pravo na tužbu protiv brodara.

U spisu nema dokaza niti je itko tvrdio da je brodar spašavatelja u roku od jedne godine od kada je spašavanje dovršeno podnio tužbu radi naplate nagrade za spašavanje. Zato je tužitelj, kao jedan od članova posade jedrilice koja je sudjelovala u spašavanju, aktivno legitimiran izravnom tužbom protiv brodara spašene jedrilice tražiti nagradu za spašavanje.

Dakle, spašavatelj je brodar broda koji je poduzeo spašavanje. S obzirom na to da je brod samo sredstvo kojim se poduzima spašavanje, sam čin spašavanja poduzima posada broda pa se spašavateljem smatra zajednica broda i posade, osim u slučaju kada posada djeluje bez korištenja broda spašavanja. VTS je smatrao kako je prvostupanjski sud pravilno zaključio da je tužitelj samo jedan od ukupno pet članova posade jedrilice spašavatelja pa da mu zbog toga pripada nagrada za spašavanje u dijelu koji predstavlja njegov udio. Sudski vještak, među ostalim, izričito je potvrdio da je takav postupak spašavanja mogla poduzeti svaka osoba osposobljena za voditelja brodice, a tijekom spašavanja tužitelj se nije izložio nekom posebnom riziku. To što je samo tužitelj od svih članova posade jedrilice spašavatelja zatražio nagradu za spašavanje ne daje mu pravo na isplatu nagrade za spašavanje u cijelom procijenjenom iznosu, nego mu pripada odgovarajuća nagrada koju je prvostupanjski sud pravilno ocijenio i valjano obrazložio.

VTS je odlučio da su na iznos nagrade za spašavanje tužitelju pravilno do-
suđene zahtijevane zakonske zatezne kamate od dana postavljanja tužbenog za-
htjeva sudu. Tražbina broda spašavatelja koja po svojoj naravi predstavlja nagra-
du, odnosno obeštećenje za uloženi trud i napore u spašavanju, dospijeva onog
dana kada je spašavanje dovršeno (arg. iz čl. 800. st. 1. PZ-a).

VTS je istaknuo kako je nagradu za spašavanje dužan platiti brodar spašenog
broda (čl. 793. PZ-a). Osim toga, istaknuo je kako se pri osiguranju odgovornosti
osiguranika za štete nanesene trećim osobama iz osiguranja naknađuju svote
koje je osiguranik obvezan platiti tim osobama, u vezi sa svojom odgovornošću
pokrivenom osiguranjem, kao i troškovi potrebni za utvrđivanje visine njegove
obveze. Oštećenik može zahtijevati naknadu pretrpljene štete i neposredno od
osiguratelja za obveze za koje osiguratelj odgovara, ali najviše do iznosa osigu-
rateljeve obveze (čl. 756. PZ-a).

Odgovarajućom primjenom citirane zakonske odredbe prvostupanjski je
sud, prema mišljenju VTS-a, pravilno zaključio o mogućnosti izravne tužbe pre-
ma osiguratelju, što ne isključuje mogućnost da osim osiguratelja bude tužen i
osiguranik – brodar koji duguje nagradu za spašavanje. U ovom je slučaju nes-
porno da su osiguranjem obuhvaćeni i nagrada za spašavanje i troškovi vezani
za spašavanje, pa su prema stajalištu VTS-a neosnovani žalbeni navodi o izo-
stanku osigurateljeve odgovornosti. Dakle, budući da je ugovorom o osiguranju
sklopljenim s brodarom spašenog broda pokriven i taj rizik, osiguratelj je dužan
platiti nagradu za spašavanje, što nema utjecaja na postojanje obveze brodara
spašenog broda prema spašavateljima ili osiguratelju.

VTS je smatrao pravilnom i odluku prvostupanjskog suda o parničnim troš-
kovima koju je taj sud detaljno obrazložio, navodeći parnične radnje za koje je
tužitelju priznao troškove, te u kojoj visini i po kojoj osnovi su priznati ti troš-
kovi.

Dr. sc. Vesna Skorupan Wolff, znanstvena savjetnica u trajnom zvanju
Jadranski zavod Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Summary:

SALVAGE AWARD TO CREW MEMBERS OF THE SALVING SHIP

High Commercial Court of the Republic of Croatia
Pž-1389/10-3, 23 February 2011

Crew members of the salvaging ship have a payable claim that grants them a conditional right to bring an action. After the expiry of one year from the termination of the salvage operations each crew member of the salvaging ship may take legal action against the ship operator, claiming his salvage apportionment of the award, provided the salvor itself has not instituted the claim. If out of several crew members only one (claimant) claimed the salvage award, he is not entitled to the salvage award in the full estimated amount but is entitled to a corresponding award. Each crew member of the salvaging ship may receive a salvage award only to the extent of his share of that award. This means that the crew members of the salvaging ship are not joint creditors and that an individual crew member is not entitled to the payment of the salvage award in the entire estimated amount.